

**שיקום מחצבה נטושה – היכן מתחילים?
מדריך לרשויות המקומיות - 2021**

אודות הקרן לשיקום מחצבות

הקרן הינה הגוף המרכזי במדינת ישראל שאמון על שיקום המחצבות. תפקידה של הקרן הוא להחזיר שטחים בהם הסתיימה החציבה לרווחת הציבור, וזאת על ידי שיקומם לטובת שטחי ציבור, שטחי תיירות, פארקים לאומיים, מרכזי לימוד גיאולוגיים, ניקוז ושימושים נוספים לטובת הציבור כולו. מחצבות משוקמות משדרגות את האזור מבחינה סביבתית, ציבורית ונדל"נית ובכך משרתת הקרן אינטרס לאומי וציבורי לשמירה על ערכי הטבע והאדם. בתום השיקום מעבירה הקרן את האחריות הכוללת על האתר המשוקם ותפעולו לידי הרשות המקומית/האזורית הרלוונטית, ומכאן החשיבות העצומה לשיתוף פעולה בתהליך מצד הרשויות המקומיות כחלק מרכזי בהצלחתו.

שיקום לדוגמא: מחצבת אפיק ברמת הגולן.

מאתר לא חוקי להשלכת פסולת בניין, לפארק תיאטרון פתוח לרווחת הציבור.

לאחר השיקום

לפני השיקום

▪ **איך אני יודע אם באזורי קיימת מחצבה נטושה?**
מחצבה נטושה היא מחצבה שלא מתבצעת בשטחה – או בחלק ממנה – פעילות חציבה. יש בארץ כאלף אתרים שכאלה והקרן הכינה סקר המפרט את מיקומם ברחבי הארץ. הסקר מופיע באתר האינטרנט של הקרן. ניתן להיכנס לאתר בכתובת: www.kasham.org.il ולבדוק האם באזורך מצויות מחצבות נטושות. כמו כן דו"ח המחצבות הנטושות מופיע כשכבה באתר המפות הממשלתי בכתובת www.govmap.gov.il - שם השכבה - מחצבות נטושות.

▪ **איתרתי מחצבה בתחום השיפוט של הרשות שלי- כיצד אני מברר אם היא הוכרזה כנטושה? מי מכריז על מחצבה כנטושה?**
בהתאם לחוק, המפקח על המכרות במשרד האנרגיה רשאי להכריז על המחצבה כנטושה לאחר שבחן את האתר וקבע שחומר הגלם במקום מוצה.

▪ **לאחר שאותרה מחצבה עזובה - מה השלב הבא ולמי פונים כדי לקדם את השיקום?**
לאחר שאותרה מחצבה עזובה, וברשות המקומית הוחלט שיש צורך לשקמה, יש לנקוט ב-2 צעדים ראשוניים חשובים:

1. יש לערוך פרוגרמה ובה יפורטו המטרות שלשמן רוצה הרשות לשקם את שטח המחצבה.
  2. יש לאתר את שטח המחצבה על גבי מפה ולהוסיף את כל הפרטים הידועים (גוש וחלקה, תכניות מתאר החלות על השטח וכן פרטים נוספים, באם ידועים).
- את החומר הנ"ל יש לשלוח למזכירות הקרן לשיקום מחצבות- דרך מנחם בגין 125, תל אביב, מיקוד 6701201 או במייל לכתובת: office@kasham.org.il.

- **מה ניתן לעשות עם מחצבה נטושה? אילו שימושים ניתן לעשות באתר לאחר השיקום?**
 על פי החוק והתקנות, הקרן לשיקום מחצבות מממנת תכנון ושיקום של מחצבות נטושות בהתאם ליעוד שיקבע, והכל בהסכמת בעלי הקרקע, (רשות מקרקעי ישראל, או בעלים אחר לפי העניין).
 בדרך כלל רשות מקרקעי ישראל מסמיכה את הקרן לתכנן שיקום של שטחים למטרות ציבוריות שאינם למטרות מסחריות.
 דוגמאות לתכנון ושיקום מחצבות בהתאם לנאמר לעיל: פארק עירוני, חניון דרכים, שטח ציבורי פתוח, שמורת טבע, גן לאומי, שטחי יער וכדומה.
- **כמה זמן נמשך תהליך השיקום בדרך כלל?**
 תהליך השיקום כולל הכנת תכנית בנין עיר בהתאם לחוק התכנון והבניה (במידת הצורך) ותכנית מפורטת לביצוע השיקום הכוללת כתב כמויות, מפרט טכני ואומדן מחירים.
 לאחר אישור התוכנית המפורטת ע"י הנהלת הקרן, הקרן מגישה את התכנית לקבלת היתר בנייה כחוק.
 לאחר קבלת היתר הבניה, הקרן מפרסמת מכרז פומבי לביצוע עבודות השיקום (אך מגבילה את המכרז במתן זכות סירוב ראשון למפעיל המחצבה האחרון, בהתאם לחוק).
 תהליך אישור התכנית יכול להימשך ממספר חודשים עד מספר שנים, בהתאם לעבודת ועדות התכנון המוסמכות. משך זמן ביצוע השיקום נמשך בד"כ מספר חודשים (תלוי במורכבות השיקום).
 בטרם פרסום המכרז, הקרן חותמת על הסכם עם הגוף העתיד לקבל לחזקתו את השטח המשוקם, (רשות מקומית, גוף ממלכתי אחר), בו הוא מתחייב לתחזק את השטח בגמר עבודות השיקום, מרגע שתועבר אליו האחריות על השטח המשוקם.
- **מה נכלל במסגרת "סל השיקום" של הקרן לשיקום מחצבות?**
 עבודות שיקום המחצבות כוללות בדרך כלל עבודות עפר, גינון והשקיה, פיתוח נופי וריהוט גן. ניתן לראות פירוט של העבודות במסמך המדיניות של הקרן המפורסם באתר.
 הקרן יכולה לשתף גורמים נוספים במימון השיקום לאותם סעיפי ביצוע שאינם ב"סל השיקום".
- **מי מבצע את השיקום ומי מממן את העבודות?**
 את השיקום מבצע הקבלן שזכה במכרז פומבי שהקרן פרסמה, או בעל המחצבה האחרון שעבד בה.
 הקרן משלמת עבור ביצוע העבודות ישירות לקבלן, כנגד ביצוע בפועל ואינה מעבירה תקציבים לרשויות המקומיות.
- **האם אפשר שאת העבודה יבצעו ספקי שירות מהאזור?**
 הקרן לשיקום מחצבות כפופה להוראות חוק חובת מכרזים ובהתאם לכך, לא ניתן לתת העדפה לספקי שירות מהאזור הגיאוגרפי הסמוך דווקא. הקרן מפרסמת מכרז פומבי בו נכללים תנאי סף המגדירים את הרשאים להשתתף במכרז, לפי סוג העבודות הנדרשות.
- **לאחר סיום השיקום - מי אחראי על האתר ומה תפקידו?**
 כאמור – עוד בטרם פרסום המכרז הפומבי לביצוע עבודות השיקום, מחתימה הקרן את הרשות המקומית על הסכם בו היא מתחייבת לקבל אחריות על השטח ולתחזק אותו בגמר עבודות השיקום. בהתאם להסכם, בסיום השיקום מוסרת הקרן את האחריות לשטח לרשות המקומית ומאותו רגע הוא נמצא באחריותה המלאה.

=====